

Emlékezés 1956. november 4-re.

Október 28-tól - amikor Nagy Imre elismerte a felkelés jogosságát, és győzött a forradalom és szabadságharc - november 3-ig békés, reményteli újrakezdésre készülődött az egész ország, a szovjeteket kiszolgáló törpe kisebbség kivételével. November 4-e vasárnapra esett, és 5-én, hétfőn, már dolgozni mentek volna az emberek.

De a háttérben, a nemzetközi erővonalak ismét tragikussá alakították a magyarság sorsát. A két nagyhatalom, Amerika és a Szovjetunió vezetői háttéralkut kötöttek.

A Pravdában közzétett 30-i megtévesztő szovjet szándéknyilatkozattal ellentétben - melynek értelmében készek csapataiknak kivonásáról tárgyalni - 31-én az SZKP vezetősége már vita nélkül a magyar felkelés leverése mellett döntött. Ennek a döntésnek a kiváltó oka a szuezi válság mellett az USA elnökének Eisenhowernek a döntése állt, ami megpecsételte a magyar forradalom sorsát.

Charles Bohlen moszkvai nagykövet október 30-án, az izraeli támadás másnapján, hivatalos jegyzéket adott át a szovjet vezetőknek. Ebben az USA külügyminisztere (Foster Dulles) leszögezte, hogy az USA nem avatkozik be a magyarországi eseményekbe, vagyis az oroszok szabad kezet kapnak.

Ez az "üzenet" mely Dulles október 27-i beszédének csatlós államokra vonatkozó passzusa volt, 28-án az ENSZ BT ülésen is elhangzott, majd 29-én Bohlent utasították, hogy erre hívja fel Zsukov és a szovjet vezetők figyelmét. Október 31-én Eisenhower elnök televíziós beszédében

megismételte ezt a mondatot.

Konyev marsall, a Varsói Szerződés főparancsnoka, október 31-én kapta meg az "ellenforradalom" leverésére, a rend helyreállítására a parancsot. A beavatkozást utólag hagyták jóvá a szocialista országok vezetői (november 1. Breszt és november 2. Bukarest). A román vezetés azt is felajánlotta, hogy részt vesz az intervencióban.

A szovjet vezetés Moszvában szinte naponta ülésezett, és tárgyalta a magyar helyzetet. A november 1-i ülésén Szuszlov kifejtette: "Nincs biztosíték arra, hogy ez a kormány tartani tudja magát. Csakis a megszállással biztosíthatunk magunknak olyan kormányt, amely támogat bennünket"- "Meg kell szállni az országot..." -követelte Szerov. November 1-jén éjjel Kádár János külön repülőgépen már Moszkvába távozott.

Amerika nem állt ki a magyar forradalom mellett, ugyanakkor maximálisan kihasználta propaganda célokra a "magyar ügyet".

Konyev marsallt kinevezték a magyarországi hadművelet vezetőjének, aki Szolnokra jött, hogy felkészüljenek a második katonai beavatkozásra.

Lascsenkó november 2-án Szolnokon Konyev marsallt arról tájékoztatta, hogy a jelenleg Magyarországon lévő hatalmas szovjet haderő nem lesz elegendő a magyar felkelés gyors leverésére, és még egy hadosztály erősítést kért.

A támadás legalizálásához megszerezték a Varsói Szerződés tagállamai legfelsőbb politikai vezetőinek egyetértését. Speciális osztagokat hoztak létre KGB-s vezetők irányításával. A november 3-án este Tököldre tárgyalni menő magyar katonai küldöttséget még éjjel körül letartóztatták.

A második beavatkozás a "Forgószél" hadműveleti nevet kapta, és a "Mennydörgés" jelszóval indult november 4-én hajnali 4 órakor.

A feladat: a magyar szabadságharc eltiprása, a kormány elfogása volt, az esetlegesen ellenálló magyar honvédség lefegyverzése, valamint letartóztatások, deportálások.

A cél: Magyarországot megtartani a szovjet hatalmi övezetben, és a Moszkva által kinevezett törvénytelen kormányon keresztül irányítani.

November 4. vasárnap. Háború hadüzenet nélkül

1956. november 4-e súlyos tragédiával köszöntött ránk. 04 órakor megkezdődött a második szovjet intervenció.

A fővárosban a hatalmas méretű (5 hadosztállyal támadtak) szárazföldi, páncélos támadás mellett a légi erőt is bevetették. Megszállták a repülőtereinket, bevonultak a vidéki városainkba, körülfogták a fővárosunkat, ahová több irányból törtek be. Háború kezdődött, hadüzenet nélkül. A szovjet csapatok rommá lőtték a fővárost, iszonyatos háborús pusztítást végeztek, mindenütt,

amerre jártak. Az elfogottakat vagy agyonlőtték vagy deportálták.

A Szabad Kossuth és Petőfi Rádió derűs napkezdését 05.20 h.-kor tragikus szózat szakította félbe.

"FIGYELEM! FIGYELEM! FIGYELEM! FIGYELEM! FIGYELEM!

Itt Nagy Imre beszél, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke. Ma hajnalban a szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy megdöntsék a törvényes magyar demokratikus kormányt.

Csapataink harcban állnak! - A kormány a helyén van! -

Ezt közlöm az ország népével és a világ közvéleményével!"

A Himnusz és a Szózat felcsendülő hangjai ritkán voltak ilyen aktuálisak. A jelentést több nyelven is megismételték. Nagy Imre segélykérése azonban már csak hangszalagról került adásba.

Mit tesz ebben a válságos helyzetben a Néphadsereg vezetése?

A hadsereg vezetés nélkül maradt, mert a honvédelmi miniszter és a vezérkari főnök szovjet fogságba került. Király Béla vezérőrnagy állítólag értesítette Nagy Imrét a támadásról, de hiába kér utasítást. Nagy Imre kétségbeesetten hívta Maléter Pál honvédelmi minisztert, Kovács István vezérkari főnököt, a katonai küldöttség Tököltre ment tagjait a rádió hullámhosszán, hogy haladéktalanul jöjjenek és vegyék át hivatalaik vezetését. Nincs tudomása a Tökölön történetekről.

Hajnali 4 és 5 óra között Budaörsön a szovjetek egy órán át lőtték a Petőfi laktanyában lévőket.

Mivel az egész országban a másnapi békés újrakezdésre készültek, a katonatisztek jelentős része szabadságon volt, otthon. A laktanyákban lévőket legtöbb helyen komoly tűzerővel lerohanták a szovjet csapatok.

Ebben a válságos helyzetben hajnali 5 és 6 között "A Honvédelmi Minisztériumban tartózkodó Janza Károly altábornagy, Uszta Gyula, Váradi Gyula, Kovács Imre vezérőrnagyok megtiltották az ellenállást. A Honvédelmi Minisztérium főcsoportfőnökségei, csoportfőnökségei, főnökségei, valamint az Országos Légvédelmi Parancsnokság ennek értelmében a tűzszüneti parancsot továbbították alárendeltjeik felé."

Vagyis megtiltották a katonaságnak, hogy védjék az országot. Sőt Uszta még aznap Szolnokra távozott.

Király Béla vezérőrnagy a nemzetőrség főparancsnoka nemzetőrökkel a budai hegyekbe vonult vissza. Vagyis elhagyta a megtámadott fővárost.

8 óra tájt újabb tiltó utasítást kapott a Néphadsereg. Usztáék után most Münnich utasítja a Néphadsereg alakulatait Szolnokról. Ne nyissanak tüzet a szovjet támadókra, hanem parlamenterek által adják meg magukat.

A HM parancsával szembeszegülve, az újabb tiltó utasítás ellenére nagyon sok katona, rangjelzését letépi, és honvédként áll a szabadságharcosok mellé, hogy harcoljon a támadók ellen. Tisztelet és becsület illeti ezeket a magyar honvédeket.

Az országban több helyen fegyveres ellenállás bontakozik ki. A harcok a fővárosban a legerősebbek és legelkeseredettebbek.

A lakosság tájékoztatása a rádió hullámhosszain történt

A rádióból 06.24 perckor az Associated Press közléséből értesültünk, hogy az Egyesült Államok vasárnap korán reggel kérte az ENSZ Biztonsági Tanács tartson rendkívüli ülést, és foglalkozzék az újabb szovjet támadással. Az ülést vasárnap 7 óra 45 percre hívták össze.

Nagy Imre rádiószózatát követően a Szolnoki Rádió tudatta velünk a Kádár-kormány megalakulását. A november 1-én a Parlamentből "eltűnt" Kádár János 3 nap múltán így tért vissza a Szovjetunióból, és attól sem riad vissza, hogy táviratban kérje az ENSZ főtávkárától, hogy a BT vegye le a magyar kérdést a napirendről. A magát "Forradalmi Munkás-Paraszt kormány"-nak nevező Kádár-kormány külön rádióadóval is rendelkezik. Münnich Ferenc tudatta Apró Antal, Kádár János, Kossa István és a maga nevében, hogy 1956. november 1-én kiléptek a Nagy Imre kormányból, és új kormányt alakítottak "a fasizmus fenyegető veszélye és azok népgyilkos bandái ellen." Ez a szovjetek által megalakított bábkormány - majd a szolnoki szovjet páncélosok védelme alatt - csak november 7-én merészkedik fel Budapestre.

A Magyar Írók Szövetsége a világ íróihoz és tudósaihoz intézett segélykiáltást.

Nagy Imre 43 társával a Jugoszláv Követségen kapott menedéket. Ami végzetes hiba volt. Nagy Imrééknek nyugati, lehetőleg semleges nagykövetségre kellett volna távozniuk.

Bibó István, a Nagy Imre-kormány államminisztere, aki a Parlamentben egyedül maradt, az ország népéhez intézett kiáltványt kormánya nevében.

A november 4-i rádióadások hűen tükrözik az országban uralkodó állapotokat:

A magyar rádióadások rendszertelenek. Van, hogy ismeretlen amatőr adón továbbítják a híreket, természetesen több idegen nyelven is. Segélykiáltások mind a nagyvilághoz. Érdemes megismerkedni velük.

08.30 h. Itt a dunapentelei Nemzeti Bizottság Szabad Rádiója a 36 méteres rövidhullámon!

"A hitszegő megszállók megtámadták Budapestet és több más vidéki városunkat. Pécs, Székesfehérvár, Dunaföldvár, Veszprém áll a harc. A magyar honvédek egy emberként állnak ellent a betolakodóknak és az utolsó csepp vérükig kitartanak a magyar

forradalom szent ügye mellett. Nemzetünk helyzete tragikus, de nem reménytelen. Légvédelmi tűzérőnk minden vonalon bevetették. A harc a betolakodók ellen mindenütt áll.

Magyarok! Ne hagyjátok, hogy az orosz csapatok drága hazánkban mészároljanak! Vonuljatok fegyverbe és álljatok egy emberként a haza védelmének szent ügye mellé. Még áll a harc, de győzni kell, mert ezt követeli minden becsületes magyar hazafi. Dunapentele helyőrsége az utolsó emberig kitart. Halál a szovjet megszállókra!"

12.23h. Egy ismeretlen magyar adó.

"Figyelem! Figyelem! Figyelem! Felhívás az ENSZ szervezetéhez!

Szovjet tankok százai támadják a magyar fővárost! Segítséget kérünk a magyar forradalomnak! Figyelem! Figyelem! Figyelem! Szovjet harckocsik támadják a magyar fővárost!

Kérünk segítséget az egész világtól! Figyelem! Figyelem! Figyelem!

Mindenkinek! Mindenkinek! Mindenkinek! Szovjet harckocsik támadják a magyar fővárost!

A világ segítségét kérjük!

13.12 h. Figyelem! Figyelem! Figyelem! Felhívás az ENSZ szervezetéhez!

Ma reggel fél három órakor az orosz csapatok általános támadást intéztek a magyar nép ellen. Kérjük az ENSZ szervezetét, hogy azonnal küldjön segítséget Magyarországnak! ENSZ-ellenőröket kérünk a Dunántúlra!

A világ becsületes millióihoz fordulunk: Segítsetek! Segítsetek! (Független Szabad Magyar Adó)

13.03h. Ismeretlen adó

... Újra és újra a világ lelkiismeretéhez fordulunk! A kulturvilág nem nézheti tétlenül azt a borzalmas pusztulást és öldöklést...

...a világ szabad nemzeteihez! Fejtsetek ki minden erőt a szabadságharcunk megsegítésére! ...Az utolsó csepp vérünkig harcolunk. A magyarok istene velünk van.

13.51 h. Az utolsó magyar rádióállomás (olasz nyelven)

Ma reggel 2 óra 30-kor szovjet katonák megtámadták a magyar nemzetet. Kérjük az ENSZ-t , hogy azonnal küldjenek fegyveres segítséget. Kérjük segítsék azonnal a magyar népet fegyveres csapatokkal... Lehetséges, hogy rövidesen megszűnnek adásaink és nem hallhatják többé. Csak akkor hallgatunk el, ha megölnék bennünket.

Mi vagyunk az utolsó szabadon maradt rádióállomás. Ma reggel 3.30 órakor a szovjet csapatok

általános támadást intéztek a magyar csapatok ellen. Nem tudjuk mikor gyilkolnak le bennünket.

Fenti közleményt több nyelven ismétlik folyamatosan.

Figyelem! Figyelem! - Nem megerősített értesüléseink szerint csehszlovák harckocsik is beavatkoztak a harcokba."

16.20 h. Itt a Szabad Magyar Rádió beszél! CSOKONAI RÁDIÓ!

"....Figyelem! Figyelem! Következik a bejelentés! Közzöljük azokat a bejelentéseket, amelyeket kérünk azonnal elküldeni az ENSZ-hez.

Először:A szovjet katonai hatóságok bejelentették, hogy rövidesen bombázni fogják Budapestet. (Megismétlik)

Másodszor: Kérjük a Szabad Európa Rádiót, azonnal közvetítse, illetve küldje az ENSZ főtitkárához alábbi üzenetünket: Figyelem! Figyelem! Felhívás az ENSZ főtitkárához!

Az egész magyar nép nevében szólunk Önhöz. Két héten belül másodszor törnek hazánkra szovjet csapatok. Embert és nemzetünk értékeit nem kímélve, hadszíntérre változtatták hazánkat.

Első alkalommal a néptől idegen kormány hívására avatkoztak belügyeinkbe, melyet a magyar nép fegyverrel a kezében határozottan visszautasított. Fegyveres harccal elértük, hogy Nagy Imre lett a miniszterelnök, aki a magyar nép legfőbb óhaját, a semlegességet és függetlenséget bejelentette. Ezzel az egész magyar nép Nagy Imre mögé állt és áll jelenleg is. Bár a semlegességet csak két napig hirdettük, mégis elvárjuk az egész világtól, hogy ezt tiszteletben tartsa.

Kormányunk a Varsói Szerződést felmondta, a szovjet vezetők a csapatok kivonásáról tárgyaltak. Vádoljuk a Szovjetuniót:

1. külső fegyveres támadással,
2. a kivonulásról tárgyaló Maléter hadügyminiszter és kíséretének elfogásával,
3. az egyedüli törvényes magyar kormány, a Nagy Imre-kormány elfogásával és fogva tartásával.

Mint az egyetlen szerv, mely a magyar kormány hivatalos álláspontját képviseli, kérjük hazánk nevében, hogy az ENSZ minden lehetséges eszközzel hozzon végleges és megdönthetetlen határozatot az egyszer már kivívott szabadságunk visszaállítására és biztosítására."

De ismét magára hagyták a magyarságot.

A szovjet védelmi miniszter veszteséglistájának bevallott adatai szerint a "Forgószél" hadműveletben 58.821 szovjet katona vett részt.

Az RTF bécsi különtudósítója szerint 200.000 szovjet gyalogos és 4600 szovjet tank tartózkodott hazánkban. Valamint több ezer harci jármű.

A hazánkban tartózkodó 5 hadosztály mellett további 17 hadosztályt vetettek be a magyar szabadságharc leverésére.

A főváros romokban hevert a tankokkal szétlőtt lakóházak következtében. A vidéki városok katonai objektumait is elfoglalták. A szovjetek ismét megszállták az országot, és statáriálisan jártak el.

Másnap, november 5-én Grebenyik vezérőrnagy - a Szovjet Hadsereg budapesti egységeinek főparancsnoka kiadta 1.számú parancsát. Ennek értelmében a magyar lakopsságnak mindenben a szovjet katonai parancsoknak kell engedelmeskedniük.

Iszonyatos megtorlás kezdődött. Szovjet statáriális, rögtönítélő "bíróságok" működtek, de utcákon, tereken is végeztek ki embereket. Fiatalokat hurcoltak el a Szovjetunióba. A moszkovita vezetés és az ávosokból munkásőrökké átvedlettek mindehhez segédkeztek, sőt esetenként még túl is szárnyalták az idegenek kegyetlenkedéseit.

A fővárosi csoportok november 8-ig még - Széna tér, Vajdahunyad utca, Hársfa utca, Kőbánya, Óbuda, Csepel - küzdöttek. A Schmidt-kastély 8-án, Csepel - itt légitámadás is volt - 11-én esett el.

Az ellenállás a Péterfy utcai kórházba tevődött át.

A küzdelem más eszközökkel folytatódott.

Orbán Éva